

© Enabel - Isabel Corthier

Klimaatverandering en milieu

Wat doet Enabel?

De wereld staat voor enorme uitdagingen om tegen 2030 de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) te realiseren. Enabel wil daartoe bijdragen door zijn ervaring en expertise aan te bieden in een aantal specifieke domeinen: vrede en veiligheid, klimaatverandering en milieu, sociale en economische ongelijkheid, urbanisatie, menselijke mobiliteit, en wereldburgerschap. In het zoeken naar aangepaste oplossingen houden we rekening met de onontkoombare realiteit van de demografische explosie en geloven we rotsvast in de kracht van vrouwen en jongeren.

Deze brochure beschrijft hoe we de klimaatvraagstukken in onze projecten integreren.

Noodtoestand

De klimaatverandering is een van de meest ingrijpende problemen waar de wereld voor staat. De negatieve impact wordt versneld zichtbaar. Bovendien worden de minst ontwikkelde landen het zwaarst getroffen door de klimaatverandering.

Volgens de opeenvolgende rapporten van de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering (IPCC) is er wel degelijk sprake van een reële noodtoestand. De komende tien jaar is dringend actie nodig om de klimaatopwarming binnen de perken te houden. De EU lanceerde haar *Green Deal* voor Europa, een ambitieus klimaatplan dat tegen 2050 een einde wil maken aan alle netto-broeikasgasemissies. In 2019 hield zo'n 20 % van de uitgaven van de Belgische gouvernementele samenwerking verband met acties voor het klimaat. Dit cijfer zal in de komende jaren opgetrokken moeten worden.

Enabel helpt landen om zich aan de milieuveranderingen aan te passen en hun emissies terug te dringen. Ons agentschap kan prat gaan op twintig jaar ervaring met het integreren van milieuthema's in zijn acties en tien jaar ervaring met het leveren van oplossingen om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen.

Enabel bereidt de weg voor en is een inspirerende speler die streeft naar CO₂-neutrale ontwikkelingsprojecten en kantoren in België en elders.

Sinds juli 2019 is Enabel geaccrediteerd door het Green Climate Fund (www.greenclimate.fund) en kan het agentschap milieuprojecten uitvoeren voor het Fonds.

© Enabel - Anke Van De Velde

Expertise van Enabel

- Onze expertise bestrijkt verscheidene domeinen: drink- en productiewater, geïntegreerd beheer van watervoorraden, afvalstoffenbeheer, stadsplanning, ecologische bouwtechnieken, boslandbouw, klimaatbestendige landbouw, duurzaam bosbeheer, klimaatfinancieringen, gendergelijkheid, hernieuwbare energie, ontwikkeling van de privésector, beroepsopleiding (groene competenties en competenties voor de groene economie), slimme steden en digitalisering.
- Enabel kan de Belgische expertise gemakkelijk mobiliseren dankzij raamovereenkomsten met nationale en regionale instellingen, waaronder de FOD Volksgezondheid en Milieu, de *Société Wallonne des Eaux* (SWDE), intercommunales voor het beheer van vast afval, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en verscheidene universiteiten (bijv. KULeuven, Universiteit Gent). Ook overeenkomsten met de privésector worden bestudeerd.
- Tot ons expertisenetwerk behoren internationale organisaties zoals de Internationale Unie voor behoud van de natuur (IUCN), de *Global Green Growth Institute* (GGGI), *World Agroforestry* (ICRAF), *Cities Alliance* en Belgische ngo's.
- Enabel kan via diverse overeenkomsten en raamakkoorden snel private consultants mobiliseren.
- Enabel is actief lid van verschillende nationale en internationale onderzoeksnetwerken zoals het *Practitioners' Network*, *Learn4Dev*, de Groep van Europese klimaatexperten onder leiding van de DG Internationale Samenwerking en Ontwikkeling (DEVCO) en het netwerk van agentschappen die door het Groen Klimaatfonds (GKF) erkend zijn.

Grotere veerkracht van landen, steden en gemeenschappen

Enabel heeft zich tot doel gesteld om de dieperliggende oorzaken van de klimaatverandering aan te pakken en tegelijk de veerkracht van landen, steden en gemeenschappen te vergroten. De strijd tegen de klimaatverandering in het algemeen vereist zowel aanpassings- als mitigatiemaatregelen. In Afrikaanse landen, die het minst tot de uitstoot van broeikasgassen bijdragen maar wel het zwaarst door de negatieve gevolgen ervan getroffen worden, is het zinvol om vooral op aanpassing te focussen. In zijn projecten moedigt Enabel de volgende benaderingswijzen aan:

Groene stedelijke groei: hernieuwbare energie en ecologische bouwtechnieken

Naar schatting meer dan de helft van de Afrikaanse bevolking zal in 2030 in stedelijke gebieden wonen. Deze snelle en ongecontroleerde verstedelijking stelt de steden van sub-Saharaans Afrika voor grote uitdagingen. Eén daarvan is het tekort aan infrastructuur. De klimaatverandering vormt daarbij een extra belasting.

Enabel helpt de verschillende bestuursniveaus om deze problemen te beheren en richt zich in het bijzonder op de middelgrote steden en hun hinterland. Zowel de gemeenschappen als de privésector worden bij het plannings- en uitvoeringsproces betrokken. Met zijn acties wil Enabel meer steden ertoe aanzetten om geïntegreerde beleidsstrategieën en -plannen uit te werken en in de praktijk te brengen. Centraal daarbij staan inclusie en een rationeel gebruik van hulpbronnen, de ontwikkeling van slimme steden en een kringlooeconomie, een grotere veerkracht voor de steden, en de ontwikkeling van competenties en banen voor de groene en circulaire economie. Deze aanpak zou de risico's die gelinkt zijn aan de klimaatverandering (zoals overstromingen, grondverschuivingen en warmte-eilanden) moeten beperken.

Tot slot moedigt Enabel hernieuwbare energie aan telkens wanneer energieproductie aan de orde is, evenals het creëren van gunstige omstandigheden hiervoor, en ecologische bouwtechnieken en energie-efficiëntie bij de ontwikkeling van de privésector, de bouw en het openbaar vervoer.

Geïntegreerd en duurzaam waterbeheer

Aangezien drinkwater van levensbelang is en de klimaatverandering een negatieve impact heeft op de

toegang tot drinkwater – nochtans duidelijk verankerd in de SDG's –, staat waterveiligheid helemaal bovenaan op de internationale politieke agenda.

Goed waterbeheer en het geïntegreerd beheer van de watervoorraden (IWRM – Integrated Water Resources Management) zijn essentieel om in een context van watertekort voor drinkbaar water en productiewater te zorgen. Waterbeheer is van cruciaal belang om de ongelijkheid terug te dringen, aangezien minderbedeelde mensen doorgaans in overstromingsgevoelige gebieden met een beperkte toegang tot water wonen. Bovendien behoort het vaak nog steeds tot de taken van de vrouwen om water te gaan halen. Enabel focust op deze problematiek en draagt ertoe bij dat meer mensen toegang hebben tot drinkwater en dat watervoorraden over grotere gebieden geïntegreerd en duurzaam beheerd worden.

Klimaatsslimme en klimaatbestendige landbouw – duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen

De landbouwproductiviteit daalt als gevolg van de klimaatverandering. Enabel ondersteunt de transformatie van de landbouwsector zodat die de groeiende wereldbevolking duurzaam van gezonde voeding kan voorzien en een economische groeisector blijft die de ongelijkheid terugdringt.

Het agentschap wil met zijn acties de efficiëntie en de veerkracht van de voedselsystemen verbeteren, van de boerderij tot de wereldmarkt. Daarom stimuleert het een klimaatsslimme landbouw, duurzaam bosbeheer, het herstel van boslandschappen en competenties voor de groene economie en niet-landbouwactiviteiten. Door de broeikasgasemissies per eenheid oppervlakte of per landbouwproduct te verminderen en koolstofputten te ontwikkelen, dragen onze acties bij tot een beperking van de klimaatverandering.

Zo zorgt Enabel ervoor dat meer landbouwgronden duurzaam beheerd worden. Een beter beheer van de verschillende bodemtypes maakt de inwoners minder kwetsbaar voor de klimaatverandering, en duurzaam bosbeheer zorgt voor een grotere CO₂-opname.

Onze ervaring

Groene groei in Vietnam

Financiering: België

Van 2014 tot 2019 steunde België een fonds dat Vietnam moet helpen bij zijn strategie voor groene groei. Daarmee wilde het land zijn emissies beperken. Het fonds is bedoeld om hinderpalen uit de weg te ruimen die deze groene groei in de weg staan. Het financiert meer in het bijzonder de prioritaire mitigatiemaatregelen van de Vietnamese provincies.

Zo werd in de provincie Binh Tuan de installatie van openbare verlichting op zonne-energie gefinancierd. In de provincie Phu Yen werden kassen uitgerust met zonnepanelen om hoogtechnologische landbouwoplossingen in te zetten. In de provincie Ha Tinh werd het hergebruik van landbouwafval voor de champignonkweek en de productie van organische meststoffen aangemoedigd. Op boerderijen in de provincie Ninh Thuan werden druppelirrigatiesystemen geïnstalleerd om de steeds frequentere droogteperiodes als gevolg van de klimaatverandering te overbruggen.

Aanvullende financiering van bestaande klimaatinitiatieven

Financiering: Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brussels Gewest biedt een aanvullende financiering (2017-2020) voor projecten die tot doel hebben om in kwetsbare regio's aanpassings- en mitigatiemaatregelen toe te passen. Deze maatregelen vormen een aanvulling (*top-up* principe) bij de acties van de Belgische overheid die Enabel momenteel uitvoert. Er lopen vier projecten:

- de installatie van zonnepanelen op de daken van vijftig scholen in Palestina, om in hun elektriciteitsbehoeften te voorzien;
- het herstel van in totaal vijfhonderd hectare kleine productieve bosaanplantingen in Rwanda en de herbebossing van tweeduizend hectare groot gebied, inclusief de bescherming van zijn biosfeer;
- de installatie in Oeganda van energiezuinige kooksystemen, warmwatersystemen op zonne-energie, biogassystemen en werkplaatsen voor de productie van baksteen in beroepsopleidingscentra;
- de installatie van vijf ontziltings- en drinkwaterproductiesystemen op zonne-energie in de Mozambikaanse provincie Gaza.

Duurzame en inclusieve middelgrote steden in Rwanda

Financiering: België

In de middelgrote steden van Rwanda focust Enabel op het stedelijk ecosysteem. We kiezen daarbij voor een geïntegreerde en multidimensionale aanpak, en streven naar synergieën tussen de publieke en private sector.

Het Belgisch-Rwandese programma (2019-2023) omvat de bouw van economische infrastructuur (ambachts- en tuinbouwcentra, markten, secundaire verbindingswegen, riolering) die de economische ontwikkeling van steden als Rubavu, Musanze en Rwamagana een boost moet geven. Het bevordert de complementariteit tussen de openbare ruimte, de publieke economische infrastructuur, de waardeketens in de bouw (klei en natuursteen, landbouwafval, bamboe) en private investeringen. Tegelijk voorziet het programma in technische opleidingen om arbeidskrachten te vormen die de lokale materialen met behulp van innovatieve technieken kunnen gebruiken. Daarnaast werden de districten ondersteund bij het verbeteren van de stadsplanning, het opstellen van plannen voor participatieve investeringen en het tot stand brengen van duurzame economische ontwikkeling.

Beheer van natuurlijke hulpbronnen in Tanzania

Financiering: EU, België

Het KILORWEMP-project (*Kilombero and Lower Rufiji Wetlands Ecosystem Management Project*, 2012-2018) hielp de lokale autoriteiten bij het uitvoeren van een beleid voor het duurzaam beheer van het ecosysteem van de wetlands in Kilombero- en Rufiji-vallei.

De ambitie was om duurzame bestaansmiddelen te creëren en een efficiënter beheer van de natuurlijke hulpbronnen in het kader van de decentralisering van het land te bevorderen. Het project focuste op het beheer van beschermde gebieden en de bijbehorende grondconflicten, de bescherming van biotopen en hun ecologische functies in de wetlands, de bescherming van de verbinding tussen landschappen, en de coördinatie tussen de belanghebbenden. De acties concentreerden zich op het lokale niveau om de rechten van de gebruikers op het vlak van wild-, bos- en visserij- en landschapsbeheer te decentraliseren en wilden zo de institutionele capaciteit voor milieubeheer versterken. Het regelgevend kader kon ook hervormd worden om deze doelstellingen te realiseren.

Enabel

Belgisch Ontwikkelingsagentschap
Naamloze vennootschap van publiek recht met sociaal oogmerk

Hoogstraat 147
1000 Brussel, België
T + 32 (0)2 505 37 00
info@enabel.be
www.enabel.be

België

partner in ontwikkeling